

Kirándulás Balatonfüredre a Széchenyiek és Jókai nyomában

2025. június 14-én kirándultunk Balatonfüredre. A Jókai-villa előtt találkoztunk, mielőtt bementük a Jókai Mór Emlékházba, Pázmándi Katalin tagtársunk beszélt a Jókai házaspár füredi életéről és a villa történetéről. Jókai először 1857-ben nyaralt a Balaton-felvidéken, később is sokat járt erre, majd telket vásárolt Balatonfüreden, a Kerek-templom mögött, és arra építtette a villát. A koraeklektikus stílusban épült, tágas előcsarnokkal rendelkező, hatszobás, alapincézett épület 1870-re már olyan állapotba került, hogy a nyarat már itt töltötték feleségével, Laborfalvi Róza színésznővel. 1871-től a nyári időszakban ritkán hagyták el Füredet. Az író mindig is szigorú napirend szerint élt, figyelt az egészségére, itt is hosszú sétákat tett mindennap. Jókai az épület mögötti gyümölcsöst sajátkezűleg gondozta, előkertjében ritka rózsafajták nyíltak. A házaspár sokat pihent, hajózni és kirándulni jártok, de mert Jókai nem tudott (és nem is akart megtanulni) úszni, csak ritkán merészkedett a vízbe. Jó kapcsolatot ápoltak a környéken élőkkel és nyaralókkal, a társaságban hallott történeteket Jókai a műveiben is felhasználta. Balatoni élményeiről, a fürdőélet mindennapjairól több írásában tudósított.

A környezet mikroklimája egészségére jó hatással volt, sikerült korábbi betegségéből, hörghurutjából is kigyógyulnia. Itt írta meg a legkedvesebb regényét, Az arany ember című művét is. Miután felesége 1886 novemberében meghalt, a villa üressé vált számára, ezért azt 1890-ben eladta.

1954-ben az író halálának 50. évfordulóján nyílt emlékmúzeum az épületben. 2010-től az eredeti alaprajz és funkciók alapján helyreállított formában tekinthető meg a nyaraló. A kiállítás tárgyai felidézik a Jókai család tagjainak életét. Különleges élmény látni Jókai íróasztalát, amelyen írta regényeit.

Programunk a Tagore sétányon folytatódott, megálltunk a Nobel-díjas indiai költő, Rabindranath Tagore szobránál, akiről a tóparti sétány a nevét kapta. A költőt 1926-ban a balatonfüredi szanatóriumban meggyógyították, halálából fát ültetett a sétány mellé.

A Tagore szobortól csak néhány lépés gróf Széchenyi István egész alakos mészke szobra, Andrassy Kurta János alkotása.

A szobrot Hóman Bálint vallás-és közoktatási miniszter adományozta a városnak, ő tartotta az avató beszédet 1941-ben Széchenyi István születésének 150. évfordulóján.

Az első balatoni gőzhajó, a Kisfaludy vízrebocsátásának 100. évfordulóján kis bronz emléktáblát helyeztek el a talapzaton, amelyen a hajó képe látható.

A talapzat hátsó oldalán az alábbi felirat olvasható:

MUNKAFÁRADT EMBER, HA A BALATON VÍZTÜKRÉT
MEGLÁTJA, ÚJ ÉLETKEDVET ÉREZ EREIBEN CSÖRGEDEZNI
GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN 1846

Aczél Eszter a szobornál elmondta, hogy Széchenyi 1846. április 2-án jelentette meg a Balatoni gőzhajózás című röpiratát, amelyben a gőzhajózás megindításának hasznossága mellett érvelt. Néhány nappal később, 1846. április 5-én Széchenyi elnökletével megalakult a Balaton Gőzhajózási Társaság. A Kisfaludy gőzhajót 1846. szeptember 21-én, Széchenyi 55. születésnapján bocsátották vízre a füredi kikötőben. A 300 utas szállítására alkalmas hajó rendkívül elegáns, de igen drága volt, megépítése a tervezettnél sokkal többbe került. A fényűző szalon berendezését Széchenyi felesége, Crescence ízlése szerint alakították ki: fehér és arany belső burkolattal, mahagóni oszlopokkal, tükrökkel díszítve, a hajón ebédlőterem és könyvtár is volt. A menetrend szerinti közlekedését a hajó 1847. március 29-én kezdte meg.

A beszédet követően Aczél Eszter és Szentkúti Károly helyezte a Kör koszorúját a szobor talapzatára.

Csoportunk Széchenyi szobra előtt

Sétánkat tovább folytatva elmentünk a Horváth-ház mellett, amely a Szentgyörgyi-Horváth család tulajdonában volt, építése 1798-ban fejeződött be.

A Horváth-ház falán elhelyezett emléktábla

A házban tartott híres irodalmi vacsorákon gróf Széchenyi István is részt vett.

13 órára asztalt foglaltunk a Borcsa Étteremben, a nagy melegben jól esett a frissítő ital, lehetett ebédelni, salátát, süteményt fogyasztani, kávézni.

Hamarosan tovább kellett mennünk, Szigethi Csaba történelem szakos tanár úr várt minket Balatonarácson, gróf Széchenyi Ferenc kastélyánál. A Balatonfüredi Szent Benedek Középiskola és Kollégium 2009-től működik a kastélyban és a hozzá tartozó kiegészítő épületekben. Utazásunk előtt néhány nappal felvettük a kapcsolatot az igazgatói titkársággal azzal a kéréssel, hogy szeretnénk belülről is megnézni a kastélyt. Hamar megérkezett a válasz: Szigethi tanár úr fogja nekünk megmutatni az épületet. Így is történt, a pincétől a padlásig bejártuk a kastélyt, benézhattünk osztályterembe, tanári szobába, kimehettünk az emeleti erkélyre. Gondosan karbantartott helyiségeket láttunk, rend és tisztaság volt mindenhol. Ezúton is köszönjük a látogatás lehetőségét, és a tanár úr vezetését.

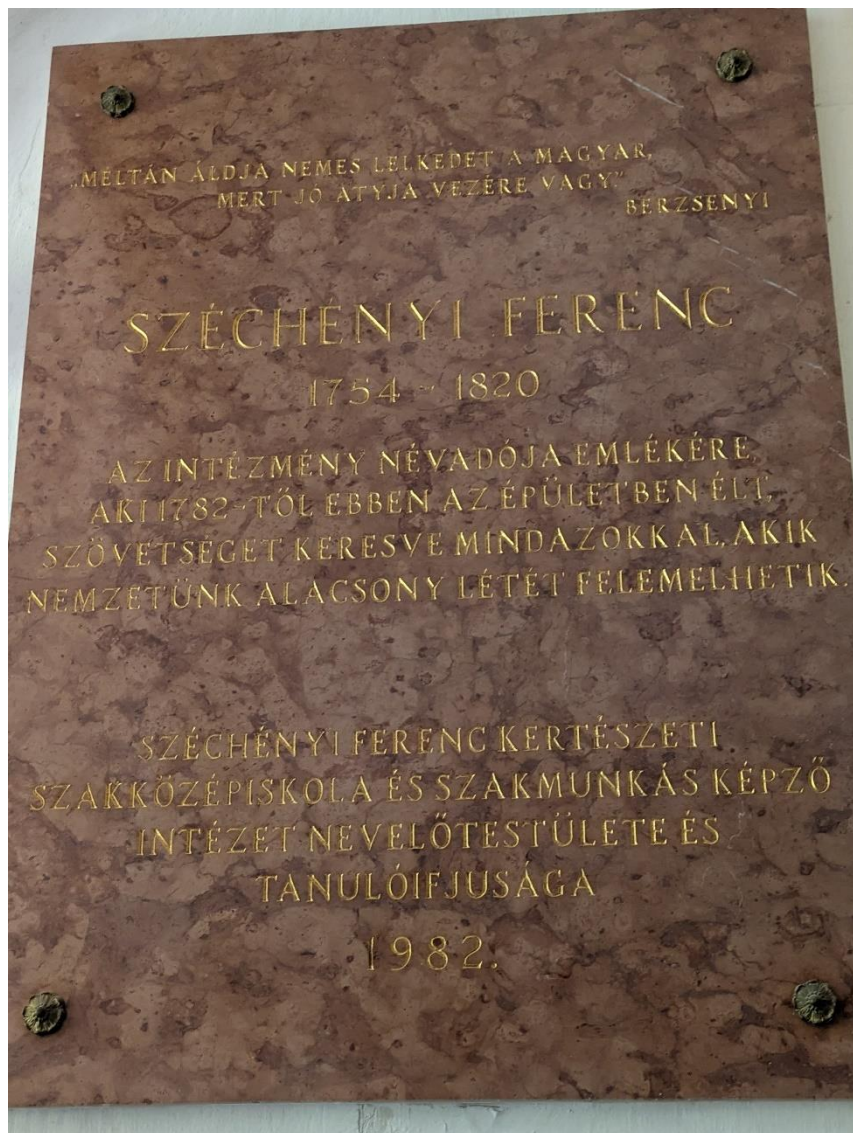
Az arácsi Széchenyi Kastély, gróf Széchenyi István is gyakran megfordult itt.

Kertben, a bejárat mellett elhelyezett tábla szövege.

Tábla a kastély falán

Korábban a Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakközépiskola és Szakmunkás-képző Intézet működött a kastélyban, az intézmény nevelőtestülete és tanulóifjúsága állította ezt az emléktáblát a kastély belső terében.

Az arácsi kastélytól átsétáltunk a közeli arácsi temetőbe, ahol Lóczy Lajos (Pozsony, 1849 – Balatonfüred, 1920) magyar geológus, geográfus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja nyugszik. Sírára Aczél Eszter helyezte el a Kör koszorúját, és emlékeztünk arra, hogy a tudós tagja volt gróf Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójának és hatalmas mennyiségű munkát végzett. Lóczy életének erről a nagy lehetőségéről így írt:

„Nagy boldogsággal töltött el engem 1876-ban a gróf levele, melyben résztvevőül szólított fel középázsiai utazásához. Miként számos alkalmaztatásaim egyikét sem kerestem soha ajánlkozással, meglepetés volt nekem ez a felszólítás is, melyet Pulszky Ferencnek, akkori főnökömnek és Suess Eduard bécsi professzornak köszönhettem. Minden tévovázás nélkül, semmiféle feltételt nem szabva mondtam azonnal igent a felszólításra.

Egy álló esztendeig tartott az előkészület az expedícióra, míg 1877 december hó 4-én Triestből útra indulhattunk. Négyen voltunk együtt: grófi vezetőnk, Bálint Gábor nyelvész, Kreitner Gusztáv főhadnagy, geográfus és térképező és én a geológus, akinek a természetrajzi, zoológiai és botanikai, gyűjtés is feladatul jutott. Műszerekkel, gyűjtőanyaggal jól el voltunk látva. A

remélt nagy vadászatokhoz és védelemihez fegyverekben és lőszerben egész arzenált vittünk magunkkal. Harmadfél évi távollét után 1880 május hó elején érkezett vissza a hazába expedíciónk.” (Idősb dr. Lóczy Lajos: Gróf Széchenyi Béla emlékezete, Földrajzi Közlemények, XLVII kötet, 1919.)

Lóczy Lajos vörös homokkőből faragott síremléke

Hazaérkezésük után azonnal hozzáláttak a gyűjtött anyagok tudományos feldolgozásához, a munka csaknem két évtizedig tartott. Különböző okok miatt a szerkesztő munkát Lóczy Lajos végezte. *„Reám hárult tehát az egész munkának szerkesztése, 20 hazai és külföldi munkatárs között a feldolgozandó gyűjtemények kiosztása és kiadványainknak magyar meg német nyelven sajtó alá rendezése. E nagy munkát 1899-ben végeztem be. (...) Gróf Széchenyi Béla keletázsiai utazásának (1877—80) tudományos eredményei három kötetben egy térképtalasszal, mely 15—15 topográfiai és geológiai térképet és 2 panoráma-profilt tartalmaz, jelent meg magyarul és németül.”* – írta Lóczy. (Idősb dr. Lóczy Lajos: Gróf Széchenyi Béla emlékezete, Földrajzi Közlemények, XLVII kötet, 1919.) A nemzetközi tudományos élet is nagy elismeréssel fogadta a tudományos eredményeket.

Eseménydús napot zártunk, Jókai Mór, gróf Széchenyi István és Béla fia, Lóczy Lajos munkássága tisztelőinek javasoljuk, hogy látogatásuk során e méltán híres fürdőváros történelmi, irodalmi emlékhelyeit is keressék fel, nem fognak csalódni.